

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2002-05-08

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, regeringsrådet Marianne Eliason, justitierådet Severin Blomstrand.

Enligt en lagrådsremiss den 2 maj 2002 (Utrikesdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i utlänningslagen (1989:529),
2. lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor,
3. lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481),
4. lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
5. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Ingela Fridström, biträdd av departementssekreteraren Åsa Persson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Inledande anmärkning

I artikel 30 i det EG-direktiv som lagförslagen i remissen bygger på föreskrivs att medlemsstaterna skall fastställa bestämmelser om påföljder som är tillämpliga för överträdelser av nationella bestämmelser som har antagits enligt direktivet och skall vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att dessa påföljder tillämpas. Påföljderna skall vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. I remissen upplyses att kommissionen i kommentarerna till sitt direktivförslag

har exemplifierat den typ av brott och påföljd som avses med en olaglig avhysning av en person med tillfälligt skydd från dennes bostad eller från en vårdinrättning som vägrar ge en sådan person akutsjukvård, på grund av dennes status som tillfälligt skyddad.

Regeringens bedömning i remissen är att svensk lagstiftning uppfyller EG-direktivets krav när det gäller påföljder för brott mot direktivets regler. Någon motivering till bedömningen lämnas inte. Massflyktsutredningen uttalade i denna del följande (Ds 2001:77 s. 173): ”Det finns inte anledning att utgå från annat än att det svenska regelsystemet är sådant, att det motsvarar direktivets krav. Någon detaljerad analys av frågan har dock inte varit möjlig att genomföra under utredningstiden.”

I brist på underlag kan Lagrådet inte ta ställning till om regeringens bedömning har fog för sig.

Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen

2 a kap. 8 §

I överensstämmelse med artikel 26.4 i EG-direktivet föreskrivs i paragrafen att, om en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd överförs till en annan medlemsstat, tillståndet i Sverige skall återkallas. I författningskommentaren sägs att sådan överföring kan ske i två situationer. Dels kan det ske för att en person skall återförenas med sin familj i den andra medlemsstaten. Dels kan det röra sig om fall där Sverige har tagit emot så många fördrivna personer att vissa av dem behöver föras över till andra medlemsstater. Enligt artikel 26.1 i EG-direktivet gäller som förutsättning för en överföring i de sist nämnda fallen att de berörda personerna har gett

sitt samtycke. Av hänvisningen i artikel 15.5 framgår att denna förutsättning gäller även i familjeåterföreningsfallen.

Bestämmelsen om samtycke är enligt Lagrådets mening så viktig att den bör komma till uttryck i lagen. Paragrafen kan förslagsvis ges följande lydelse.

”En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd får överföras till en annan medlemsstat, om utlänningen samtycker till det. När överföringen sker skall tillståndet i Sverige återkallas.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om homosexuella sambor

Remissens lagförslag innebär att utlänningslagen i dess helhet förs in i uppräknningen av de lagar och bestämmelser som skall tillämpas på homosexuella sambor.

Under föredragningen har upplysts att det inte har gjorts någon systematisk genomgång av utlänningslagens bestämmelser för att utröna om samtliga bestämmelser i lagen passar att tillämpa på homosexuella sambor. Lagrådet förutsätter att en sådan genomgång görs under den fortsatta beredningen.

På föreliggande underlag har Lagrådet ingen erinran mot förslaget.

Förslaget till lag om ändring i folkbokföringslagen

4 §

I det nya andra stycket föreskrivs att en utlänning som har fått uppehållstillstånd enligt angivna bestämmelser i 2 a kap. utlänningslagen

med visst undantag inte skall folkbokföras, om utlänningen kan antas komma att vistas i landet med stöd av det beviljade tillståndet under högst tre år. Detta innebär ett avsteg från huvudregeln i 3 § folkbokföringslagen om att den som efter inflyttning i landet kan antas komma att vistas i landet under minst ett år i princip skall folkbokföras.

I författningskommentaren berörs bl.a. den situationen att en utlänning, sedan denne fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd under sammanlagt två år, beviljas fortsatt uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller ett uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd. Därvid anges att, om det fortsatta tillståndet i sådant fall understiger ett år, den berörda personen även fortsättningsvis skall omfattas av bestämmelserna i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och inte folkbokföras. Vidare framhålls att, om den sammanlagda tid som en berörd person har vistats i Sverige däremot kommer att uppgå till minst tre år, folkbokföring skall ske av denne.

Vad sålunda sagts i författningskommentaren synes få uppfattas så att folkbokföring regelmässigt skall ske för den händelse det fortsatta tillståndet bestäms att omfatta precis ett år och den sammanlagda tiden för uppehållstillstånd därmed kommer att uppgå till tre år. Enligt vad som uppgetts vid lagrådsföredragningen är detta också avsikten med förslaget.

Som Lagrådet ser det ligger det närmast till hands att i den situation som främst är i fråga här – dvs. när rådet har utnyttjat möjligheten att besluta om förlängning av skyddstiden maximalt – ta som utgångspunkt för bedömningen i individuella fall att en utlänning som omfattas av beslutet kan antas komma att vistas i Sverige under högst tre år. Ett antagande att vistelsetiden blir längre än så synes förut-

sätta att det finns särskilda omständigheter i fallet som talar för detta.

Med denna utgångspunkt – och om lagrådsremissens ståndpunkt i sak vidhålls – skulle enligt Lagrådets mening lagtexten behöva ändras så att den i aktuell del fick lydelsen ”kan antas komma att vistas i landet med stöd av det beviljade tillståndet under kortare tid än tre år”. Lagrådet vill dock tillägga att det skulle te sig mer konsekvent och följdriktigt om regleringen i sak gavs den innebörden att folkbokföring normalt inte skall ske så länge utlänningens vistelse här inte har annan grund än uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 2 a kap. 2, 3 eller 4 § utlänningslagen eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 2 a kap. 6 § samma lag i den mån tiden för sådant tillstånd faller inom ramen för vad som är längsta skyddstid enligt direktivet. Skulle denna ståndpunkt godtas torde den föreslagna lagtexten inte behöva ändras.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.